

Què és l'etnobotànica?

Etnobotànica. Un camp de recerca a la cruïlla entre les ciències humanes i les ciències naturals. Una trobada entre l'antropologia, l'etnologia, la història, la filosofia, i la botànica, la biologia, l'ecologia, el paisatgisme, la medicina i moltes altres disciplines.

Definida el 1895 pel botànic americà J.W. Harshberger, els inicis d'aquesta paraula es troben profundament marcats per una percepció colonial de les 'tribus primitives' estudiades pels etnòlegs. Avui en dia, la definició més àmplia que es pot donar de l'etnobotànica és l'estudi de les relacions entre una comunitat, una societat humana concreta, i el seu entorn vegetal. Això permet evocar antigues pràctiques vinculades al territori, moltes en vies de desaparició, d'èpoques en què el món vegetal es trobava a cada racó de la casa. Fins i tot, a vegades, recorda la primera concepció de l'etnobotànica, la del segle XIX, estudiant les pràctiques tradicionals dels pagesos i de les pageses com si pertanyessin a un món exòtic i oblidat.

Al llarg dels decennis, el camp de recerca s'ha anat transformant i diversificant. L'etnobotànica, en el seu sentit actual, fa servir les eines de l'etnologia i la botànica per estudiar les modalitats -i les ruptures- de transmissió de coneixement al voltant de les plantes. A través de l'etnobotànica es pot estudiar una gran diversitat d'aspectes pràctics de la vida quotidiana: plantes medicinals, plantes alimentàries, plantes per a l'artesanía o plantes ornamentals, entre d'altres. Alhora, es pot analitzar la presència dels vegetals en l'imaginari col·lectiu d'una comunitat mirant la mitologia, la religió, els contes, els jocs, els cants populars i l'art en general. També dona pistes sobre l'evolució del lligam entre aquesta comunitat i el paisatge que l'envolta: maneres de classificar el món vegetal, antics cultius i treball de la terra, manteniment i ús dels marges i els boscos, explotació i extinció de certes espècies botàniques, etc.

Finalment, l'etnobotànica no mira únicament cap al passat, sinó que també ens permet entendre moltes coses sobre el funcionament de la societat contemporània, i fins i tot ens pot ajudar a imaginar possibilitats de futur. Podem estudiar les races o varietats agrícoles estandarditzades, la gestió de la vegetació dins el paisatge urbà, el biomimetisme i la seva influència sobre la creació de noves tècniques, moltes vinculades a l'arquitectura, l'associació entre el plàstic i el vegetal, present tant en les verdures envasades dels supermercats com en les flors de plàstic dels cementiris.

Dos àmbits suplementaris completen aquest esbós de camp d'estudi. D'una banda, la relació passada i present de les societats amb les plantes no es pot entendre sense tenir en compte la seva dimensió màgica: plantes de bruixes, plantes psicotròpiques, plantes de rituals, plantes venerades i plantes prohibides. D'altra banda, des d'un angle d'estudi més filosòfic, l'etnobotànica ens pot ajudar a qüestionar les construccions de conceptes com 'natura', 'cultura', 'net', 'brut', 'salvatge', etc.

I per què, doncs, es crea una revista de caire fortament etnobotànic? L'etnobotànica l'estudia i l'exerceix gent apassionada, moguda pel respecte i la fascinació cap a totes les tècniques i les històries que amaguen tantes espècies vegetals diferents. Aquesta passió en alguns casos està marcada de nostàlgia, en una època en què la majoria de la població viu desconnectada del món rural, un món rural caracteritzat pel despoblament i la modificació radical del seu paisatge, causats per l'agricultura i la ramaderia intensives. Perquè l'etnobotànica és, abans que res, la història d'una transmissió de sabers, d'una generació a una altra, d'un territori a un altre, d'un camp de recerca a un altre. I la revista *Milfulles* vol ser una de les eines d'aquesta transmissió.

Grup de Treball d'Editors